

dagen. Hoe keek men met eigen ogen en niet met de ogen van critici en onruststokers naar deze periode?

Aart de Groot gaf twee studies. Een over het vroegnegentiende-eeuwse protestantisme in de visie van Chr. Sepp en een studie over het Algemeen Reglement van 1816.

Het oordeel van Sepp over het supranaturalisme van deze periode van 'onbepaaldheid en halfheid' wordt genuanceerd door De Groot overgenomen waarbij de schrijver er in slaagt aan te tonen waarom dit oordeel beperkt moet worden tot de theologiebeoefening en niet breder op het hele kerkelijke leven betrokken terwijl hij tevens aantoont hoezeer deze theologie een overgangstheologie bedoelt te zijn, althans te leiden naar bijbelse theologie zonder de verfoeide partijschappen van vroeger met de onvruchtbare dogmatische twisten. De onbepaaldheid en halfheid hebben te maken met het afdanken van een dierbare, maar versleten en onbruikbare theologie.

In de studie over het Reglement van 1816 komt de vraag aan de orde hoe dit zo ongereformeerde stelsel ingang heeft kunnen vinden in een kerk die zo sterk in de gereformeerde traditie verworteld was. Om die vraag te beantwoorden is gewezen op het opdringen van het Reglement door de regering, op het karakter en de politiek van Willem I, op de revolutionaire oorsprong. De Groot wijst op de staatkundige ontwikkelingen vanaf de eerste jaren van de Bataafse revolutie, die het aanzien van ons land zo sterk hebben gewijzigd en de daarop volgende reacties. De gelijkheid van de godsdienstige gezindheden en de opheffing van de vereenzelviging van volk en heersende kerk vereiste een geheel nieuw invullen van de kerkelijke kaart met de daarbij behorende verdeling van goederen en geldelijke middelen. De Hervormde Kerk werd bedelaar bij de overheid nadat de kerkelijke goederen geseculariseerd waren, daar kwam de tiërcering nog eens bij. Men kwam in de grootste verlegenheid en was als geparalyseerd.

De verworvenheden van eenheid van bestuur en rechtspraak bleven bewaard als ook restauratief en conservatief regelen van de kerkelijke zaken. Het nieuwe Reglement zou de kerk tegen alle revolutionaire krachten moeten beschermen. Zo zouden de belangen van de Hervormde Kerk waarnaast de belangen van andere gezindheden met name de rooms-katholieke stonden, het best gediend zijn.

Voor wat betreft de totstandkoming van het Reglement zou de rol van J.D. Janssen meer op de voorgrond gesteld kunnen zijn. Ik denk met name aan de maanden april/mei 1814 die beslissend zijn geweest doordat toen gekozen werd voor het voorstel van Janssen tot het instellen van een consulerende commissie